

2024

HİNDİSTAN

HEDEF ÜLKE

GENEL BİLGİLER

COĞRAFI KONUM

Hindistan güney Asya'da yer almakta olup; güneyinde Hint Okyanusu, batısında Pakistan, kuzeyinde Çin, Bhutan ve Nepal, doğusunda ise Bangladeş ve Myanmar ile komşudur. Yüzölçümü bakımından dünyanın yedinci büyük devletidir. Hindistan'ın güneyinde tropikal muson iklimi hâkim iken kuzeyinde iklim ılımandır. Hindistan'ın güney ve orta kesimleri platolardan oluşurken batısında çöller, kuzeyinde ise Himalaya Dağları yer alır.

SİYASİ VE İDARİ YAPI

15 Ağustos 1947 tarihinde İngiltere'den bağımsızlığını kazanan Hindistan Cumhuriyeti'nin yönetim şekli federal cumhuriyettir. Hindistan 28 eyalet ve 8 birlik bölgesinden oluşmaktadır. Hindistan'da yasal altyapı 1950 anayasasına ve İngiliz hukukuna dayanır.

DOĞAL KAYNAKLAR

Hindistan doğal kaynaklar bakımından çok zengin bir ülke değildir. Hindistan dünya yüzeyinin %2,4'ünü kaplamasına rağmen, dünya nüfusunun %17'sini barındırmaktadır. Bu yüzden doğal kaynak ihtiyacı fazladır. Hindistan'daki en önemli madenler kömür, demir ve boksittir. Petrol ve gazın büyük çoğunluğu ithal edilmektedir. Büyük coğrafi ve iklimsel farklılıklar bölgeler arasında gelir dağılımı ve ekonomik gelişmişlik farklılıklarının sebeplerinden birisidir. Gelişmiş ülkelerin tersine bir durum olarak çalışan nüfusun %60'ı tarım sektöründe istihdam edilmiştir. Göç artmasına rağmen hala sınırlıdır ve Hintlilerin büyük çoğunluğunun geçimi toprağa bağlıdır. Ekilebilir arazinin %40'ı sulanabilir durumdadır ve geriye kalan arazilerde tarımsal üretim yıllık muson yağmurlarına bağımlıdır.

GENEL EKONOMİK DURUM

Hindistan ekonomisi iki farklı yapıya sahiptir. Bir yanda, orta sınıfın en vasıflı kişilerini çalıştıran modern ve küresel rekabet gücüne sahip bilgiye dayalı hizmetler sektörü, diğer yanda çoğunlukla az eğitilmiş işgücünün çalıştığı ve rekoltesi yağışlara bağlı tarım sektörü yer almaktadır. İmalat sektörü geleneksel olarak kalitesiz mallar nedeniyle yetersiz olmasına rağmen, bu durum son yıllarda değişmeye başlamıştır.

Son yıllarda ekonominin tarıma bağımlılığı azalmış olsa da GSYİH'deki dalgalanmalar hala yıllık muson yağmurlarının sonuçlarına bağlıdır. Toprak sahiplerinin çoğunluğu geçinecek kadar tarım yapabilmektedirler ve çoğu çiftçi ailesi yoksulluk sınırının altında yaşam sürdürmektedirler. Hindistan özellikle kırsal alanda dünyadaki en kötü insani gelişim indekslerinin bazılarında sahiptir. Buna karşın, Hindistan aynı zamanda çok sayıda yüksek nitelikli işgücüne ve birkaç tane uluslararası endüstriyel gruba da sahiptir.

Son yıllardaki büyümeye rağmen mali durum zayıflığını sürdürmektedir. Bütçe açığını azaltmaya yönelik politikaların uygulanması politik olarak zorunlu hale gelmiştir. Sübvansiyonları azaltmak, vergi mükelleflerinin sayısını ve tahsilat oranlarını artırmak, kamu çalışanlarının sayısını azaltmak ve kamu teşekküllerini kapatmak ya da özelleştirmek güçlü karşıt gruplar yüzünden oldukça zordur.

Hindistan'ın son ekonomik reformları başlattığı 1990'lı yılların başından itibaren ekonomik büyüme geçici olmaktan çıkmış ve önceki yıllardan daha yüksek bir büyüme oranı yakalanmıştır. Reel büyüme 2003 yılından itibaren %8'in üzerinde gerçekleşmiş ve 2006 yılında %9,7 ile tepe noktasına ulaşmıştır. 2008 yılında ise küresel ekonomik krizin etkisiyle ekonomik büyüme %6,1 oranında gerçekleşmiştir. Bu paketle kamu harcamaları büyümenin yaklaşık üçte birine katkı sağlamıştır. Yüksek büyümenin olduğu 2003 ve 2007 yıllarında kamu harcamalarının büyümeye katkısının sadece %6 olduğu düşünülürse, kamu harcamalarının muazzam bir sıçrama yaptığı görülmektedir. Aynı zamanda, yüksek büyüme döneminde büyümenin yaklaşık yarısını oluşturan özel tüketim 2008 yılında dramatik bir şekilde azalarak büyümenin ancak %27'sini oluşturmuştur. Ekonomideki parlak nokta ise ekonomik aktivite içinde önemli bir etken olan yatırımlar olmuştur.

Hindistan'ın son 3 yıl itibarıyla yıllık reel büyüme verilerine bakıldığında; ülke ekonomisinin 2021 yılında %9,1, 2022 yılında %7,2 ve 2023 yılı %5,9 oranlarında büyüme kaydettiği görülmektedir.

IMF tahminlerine göre, ülke ekonomisinin 2024'te %6,8 ve 2025'te %6,5 oranlarında büyümesi beklenmektedir.

DIŞ TİCARET

GENEL DURUM

* 1000 Dolar	2019	2020	2021	2022	2023
İhracat	323.250.726	275.488.745	394.813.673	452.684.214	431.997.639
İthalat	478.883.729	367.980.363	570.402.004	732.565.993	667.179.960
Hacim	802.134.455	643.469.108	965.215.677	1.185.250.207	1.099.177.599
Denge	-155.633.003	-92.491.618	-175.588.331	-279.881.779	-235.182.321

BAŞLICA ÜRÜNLER İTİBARIYLA DIŞ TİCARET

İHRAÇ ETTİĞİ ÜRÜNLER * 1000 DOLAR

Kod u	Açıklama	2021	2022	2023	%
27	Mineral Yakıtlar, Mineral Yağlar ve Bunların Damıtılmasından Elde Edilen Ürünler; Bitümenli Maddeler; Mineral Mumlar	56.400.639	98.472.280	89.677.657	20,76%
71	Tabii veya Kültür İnciler, Kıymetli veya Yarı Kıymetli Taşlar, Kıymetli Metaller, Kıymetli Metallerle Kaplama Metaller Ve Bunlardan Mamul Eşya; Taklit Mücevherci Eşyası; Metal Paralar	38.155.138	39.274.606	33.418.175	7,74%
85	Elektrikli Makina ve Cihazlar ve Bunların Aksam Ve Parçaları; Ses Kaydetmeye Ve Kaydedilen Sesi Tekrar Vermeye Mahsus Cihazlar; Televizyon Görüntü Ve Seslerinin Kaydedilmesine Ve Kaydedilen Görüntü Ve Sesin Tekrar Verilmesine Mahsus Cihazlar Ve Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	18.836.214	26.573.154	32.153.774	7,44%
84	Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makinalar, Mekanik Cihazlar e Aletler; Bunların Aksam ve Parçaları	24.165.782	27.502.754	29.436.515	6,81%
30	Eczacılık Ürünleri	19.460.516	19.752.792	21.420.580	4,96%
87	Motorlu Kara Taşıtları, Traktörler, Bisikletler, Motosikletler ve Diğer Kara Taşıtları; Bunların Aksam, Parça ve Aksesuarı	18.897.162	21.256.873	20.858.390	4,83%
29	Organik Kimyasal Ürünler	21.184.105	21.876.532	19.423.278	4,50%
72	Demir ve Çelik	21.199.485	15.198.277	11.825.795	2,74%
10	Hububat	12.350.067	14.087.764	11.291.058	2,61%
73	Demir veya Çelikten Eşya	8.361.219	9.898.014	9.805.318	2,27%
62	Örülmemiş veya Kroşe Olmayan Giyim Eşyası ve Aksesuarı	7.332.885	8.473.393	7.846.777	1,82%
76	Alüminyum ve Alüminyumdan Eşya	9.063.866	9.597.945	7.334.810	1,70%
39	Plastikler Ve Mamulleri	8.555.158	8.235.825	7.116.838	1,65%
61	Örme veya Kroşe Giyim Eşyası ve Aksesuarı	7.870.323	8.203.850	6.658.938	1,54%
38	Muhtelif Kimyasal Ürünler	6.473.711	8.068.059	6.511.285	1,51%
52	Pamuk	10.028.337	6.942.547	6.492.693	1,50%

Kod u	Açıklama	2021	2022	2023	%
03	Balıklar, Kabuklu Hayvanlar, Yumuşakçalar Ve Suda Yaşayan Diğer Omurgasız Hayvanlar	6.734.829	6.771.667	6.302.852	1,46%
63	Dokumaya Elverişli Maddelerden Diğer Hazır Eşya; Takımlar; Kullanılmış Giyim Eşyası Ve Dokumaya Elverişli Maddelerden Kullanılmış Eşya; Paçavralar	6.677.318	6.020.982	5.389.048	1,25%
90	Optik Alet ve Cihazlar, Fotoğraf, Sinema, Ölçü, Kontrol, Ayar Alet ve Cihazları, Tıbbi Veya Cerrahi Alet Ve Cihazlar; Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	3.912.878	4.598.724	5.057.607	1,17%
40	Kauçuk ve Mamulleri	4.451.962	4.826.759	4.413.686	1,02%
	DİĞERLERİ	84.702.077	87.051.413	89.562.5658	20,73%
	TOPLAM	394.813.671	452.684.210	431.997.639	

İTHAL ETTİĞİ ÜRÜNLER *1000 DOLAR

Kod u	Açıklama	2021	2022	2023	%
27	Mineral Yakıtlar, Mineral Yağlar Ve Bunların Damıtılmasından Elde Edilen Ürünler; Bitümenli Maddeler; Mineral Mumlar	170.398.554	277.238.257	220.583.247	33,06%
85	Elektrikli Makina Ve Cihazlar Ve Bunların Aksam Ve Parçaları; Ses Kaydetmeye Ve Kaydedilen Sesi Tekrar Vermeye Mahsus Cihazlar; Televizyon Görüntü Ve Seslerinin Kaydedilmesine Ve Kaydedilen Görüntü Ve Sesin Tekrar Verilmesine Mahsus Cihazlar Ve Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	56.725.008	69.680.022	76.056.005	11,40%
71	Tabii Veya Kültür İnciler, Kıymetli Veya Yarı Kıymetli Taşlar, Kıymetli Metaller, Kıymetli Metallerle Kaplama Metaller Ve Bunlardan Mamul Eşya; Taklit Mücevherci Eşyası; Metal Paralar	88.346.259	78.172.888	72.587.528	10,88%
84	Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makinalar, Mekanik Cihazlar Ve Aletler; Bunların Aksam Ve Parçaları	48.414.563	54.792.401	57.059.879	8,55%
29	Organik Kimyasal Ürünler	27.247.007	29.810.256	27.265.776	4,09%
39	Plastikler Ve Mamulleri	19.257.673	22.716.066	22.592.918	3,39%
72	Demir Ve Çelik	11.679.976	16.740.819	18.904.959	2,83%
15	Hayvansal Ve Bitkisel Katı Ve Sıvı Yağlar Ve Bunların Parçalanma Ürünleri; Hazır Yemeklik Katı Yağlar; Hayvansal Ve Bitkisel Mumlar	17.458.998	21.639.099	16.560.769	2,48%
90	Optik Alet Ve Cihazlar, Fotoğraf, Sinema, Ölçü, Kontrol, Ayar Alet Ve Cihazları, Tıbbi Veya Cerrahi Alet Ve Cihazlar; Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	11.319.863	11.340.606	12.630.551	1,89%
31	Gübreler	9.116.775	17.259.772	10.422.217	1,56%

Kod u	Açıklama	2021	2022	2023	%
28	Anorganik Kimyasallar; Kıymetli Metallerin, Radyoaktif Elementlerin; Nadir Toprak Metallerinin Ve İzotoplarının Organik Veya Anorganik Bileşikleri	9.639.014	12.714.242	9.992.144	1,50%
74	Bakır Ve Bakırdan Eşya	6.692.848	7.541.657	9.079.155	1,36%
	DİĞERLERİ	94.105.468	112.919.909	113.444.812	17%
	TOPLAM	570.402.006	732.565.994	667.179.960	

BAŞLICA ÜLKELER İTİBARIYLA DIŞ TİCARET

İHRACAT YAPTIĞI ÜLKELER *1000 DOLAR

Ülkeler	2021	2022	2023	%
ABD	71.510.497	80.230.193	75.842.751	17,56%
BAE	25.446.639	31.322.728	33.044.237	7,65%
Hollanda	10.284.461	18.500.438	23.148.724	5,36%
Çin	23.036.597	15.084.401	16.266.543	3,77%
İngiltere	10.374.395	11.235.450	13.373.973	3,10%
Singapur	10.650.087	11.830.795	12.103.870	2,80%
Bangladeş	14.092.748	13.833.759	11.251.079	2,60%
Suudi Arabistan	8.245.418	10.152.976	10.841.068	2,51%
Almanya	9.513.606	10.441.963	9.669.594	2,24%
Hong Kong	11.290.061	9.797.909	8.723.115	2,02%
İtalya	7.703.849	8.509.084	8.429.171	1,95%
Güney Afrika	5.989.463	8.265.804	8.026.420	1,86%
Belçika	9.055.695	9.693.645	7.974.924	1,85%
Avustralya	6.917.333	8.207.843	7.729.034	1,79%
Türkiye	7.264.963	10.014.499	7.576.579	1,75%
Endonezya	8.089.416	9.866.614	7.401.481	1,71%
Fransa	6.130.379	8.048.230	7.222.894	1,67%
Nepal	9.189.859	8.531.438	7.202.528	1,67%
Malezya	6.704.320	7.190.535	6.740.341	1,56%
Brezilya	6.262.205	9.724.341	6.680.511	1,55%
Güney Kore	7.103.450	7.497.726	6.286.583	1,46%
İsrail	4.377.883	7.589.089	6.103.696	1,41%
Viet Nam	6.638.390	5.880.778	5.652.024	1,31%
Meksika	4.161.539	4.938.766	5.282.605	1,22%
Japonya	6.077.163	5.699.962	5.080.183	1,18%
Tayland	5.515.880	6.039.395	5.056.748	1,17%
İspanya	4.393.860	4.796.203	4.626.206	1,07%
Umman	2.493.248	4.720.633	4.481.826	1,04%
Tanzanya	1.689.025	4.082.529	4.137.995	0,96%
Rusya Federasyonu	3.334.264	2.927.176	4.090.873	0,95%
Nijerya	4.523.063	5.340.109	3.965.138	0,92%
DİĞERLERİ	76.753.917	32.689.203	87.984.925	20,37%

Ülkeler	2021	2022	2023	%
TOPLAM	394.813.673	452.684.214	431.997.639	

İTHALAT YAPTIĞI ÜLKELER *1000 DOLAR

Ülkeler	2021	2022	2023	%
Çin	87.535.136	102.249.180	101.338.799	15,19%
Rusya	8.695.038	40.628.245	61.602.410	9,23%
BAE	43.070.345	53.851.377	44.815.112	6,72%
ABD	41.386.816	51.772.471	42.735.946	6,41%
Suudi Arabistan	27.689.346	46.188.427	33.934.311	5,09%
Irak	26.566.073	39.068.377	29.475.307	4,42%
Endonezya	16.724.828	28.665.341	22.770.032	3,41%
Güney Kore	17.076.153	20.723.337	21.409.244	3,21%
Singapur	18.201.531	24.418.725	20.086.826	3,01%
İsviçre	29.492.003	16.302.711	19.607.894	2,94%
Hong Kong	18.201.551	19.456.869	18.348.973	2,75%
Japonya	14.412.239	15.749.466	17.642.328	2,64%
Avustralya	15.103.006	19.623.303	16.682.977	2,50%
Almanya	12.965.243	13.903.417	15.235.345	2,28%
Katar	11.544.869	17.551.565	12.764.723	1,91%
Malezya	12.089.766	13.542.358	10.942.042	1,64%
Güney Afrika	11.070.726	11.166.488	10.443.068	1,57%
Tayland	8.668.903	11.250.487	10.243.898	1,54%
Viet Nam	7.075.315	9.004.743	9.192.812	1,38%
Kuveyt	9.482.188	13.228.447	9.020.831	1,35%
Taipei, Çin	5.765.047	7.799.306	8.009.835	1,20%
İngiltere	6.745.002	9.622.330	7.742.915	1,16%
Belçika	9.561.022	9.787.350	7.295.880	1,09%
İtalya	4.819.735	5.528.889	6.346.498	0,95%
Brezilya	4.928.497	7.116.223	6.125.338	0,92%
İrlanda	1.095.803	2.495.168	5.566.613	0,83%
DİĞERLERİ	100.435.823	121.871.393	97.800.003	14,66%
TOPLAM	570.402.004	732.565.993	667.179.960	

TÜRKİYE İLE TİCARET

GENEL DURUM

*1000 Dolar	2019	2020	2021	2022	2023
İhracat	1.167.120	889.670	1.304.989	1.637.529	1.643.750
İthalat	6.635.225	4.830.121	7.936.138	10.697.671	7.931.026
Hacim	7.802.345	5.719.791	9.241.127	12.335.200	9.574.776
Denge	-5.468.105	-3.940.451	-6.631.149	-9.060.142	-6.287.276

TÜRKİYE'NİN İHRAÇ ETTİĞİ ÜRÜNLER *1000 DOLAR

Kodu	Açıklama	2021	2022	2023	%
84	Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makinalar, Mekanik Cihazlar Ve Aletler; Bunların Aksam Ve Parçaları	250.872	222.886	227.885	13,86%
25	Tuz; Kükürt; Topraklar Ve Taşlar; Alçılar, Kireçler Ve Çimento	145.633	182.163	206.353	12,55%
28	Anorganik Kimyasallar; Kıymetli Metallerin, Radyoaktif Elementlerin; Nadir Toprak Metallerinin Ve İzotoplarının Organik Veya Anorganik Bileşikleri	58.958	110.279	170.250	10,36%
15	Hayvansal Ve Bitkisel Katı Ve Sıvı Yağlar Ve Bunların Parçalanma Ürünleri; Hazır Yemeklik Katı Yağlar; Hayvansal Ve Bitkisel Mumlar	74.265	249.035	164.649	10,02%
72	Demir Ve Çelik	118.447	83.860	115.211	7,01%
08	Yenilen Meyveler Ve Yenilen Sert Kabuklu Meyveler; Turunçgillerin Ve Kavunların Ve Karpuzların Kabukları	83.778	75.596	93.518	5,69%
85	Elektrikli Makina Ve Cihazlar Ve Bunların Aksam Ve Parçaları; Ses Kaydetmeye Ve Kaydedilen Sesi Tekrar Vermeye Mahsus Cihazlar; Televizyon Görüntü Ve Seslerinin Kaydedilmesine Ve Kaydedilen Görüntü Ve Sesin Tekrar Verilmesine Mahsus Cihazlar Ve Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	43.188	57.322	62.281	3,79%
68	Taş, Alçı, Çimento, Amyant, Mika Veya Benzeri Maddelerden Eşya	16.844	33.067	44.582	2,71%
39	Plastikler Ve Mamulleri	46.355	39.908	36.779	2,24%
07	Yenilebilir Sebzeler ve Bazı Kök ve Yumrular	7.675	2.913	29.722	1,81%
71	Doğal veya Kültür İncileri, Kıymetli veya Yarı Kıymetli Taşlar, Kıymetli Metaller, Kaplanmış Metaller	12.729	13.284	29.511	1,80%
41	Ham Postlar, Deriler (Kürkler Hariç) Ve Köseleler	38.528	37.186	27.929	1,70%
27	Mineral Yakıtlar, Mineral Yağlar Ve Bunların Damıtılmasından Elde Edilen Ürünler; Bitümenli Maddeler; Mineral Mumlar	39.371	24.764	26.909	1,64%
87	Motorlu Kara Taşıtları, Traktörler, Bisikletler, Motosikletler Ve Diğer Kara Taşıtları; Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	31.033	40.241	25.721	1,56%

Kodu	Açıklama	2021	2022	2023	%
47	Odon veya Diğer Lifli Selülozik Maddelerin Hamurları; Geri Kazanılmış Kağıt veya Karton (Döküntü, Kırpıntı ve Hurdalar)	9.671	36.090	25.506	1,55%
90	Optik Alet Ve Cihazlar, Fotoğraf, Sinema, Ölçü, Kontrol, Ayar Alet Ve Cihazları, Tıbbi Veya Cerrahi Alet Ve Cihazlar; Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	29.811	18.376	21.766	1,32%
18	Kakao ve kakao müstahzarları	6.445	11.691	20.595	1,25%
38	Muhtelif Kimyasal Ürünler	19.221	18.078	19.205	1,17%
70	Cam ve cam eşyalar	5.571	13.665	17.753	1,08%
52	Pamuk	20.863	9.126	17.329	1,05%
57	Halılar Ve Diğer Dokumaya Elverişli Maddelerden Yer Kaplamaları	12.134	20.852	16.224	0,99%
73	Demir Veya Çelikten Eşya	16.266	17.916	15.845	0,96%
29	Organik Kimyasallar	17.576	6.232	14.764	0,90%
	DİĞERLERİ	199.755	312.999	213.463	12,99%
	TOPLAM	1.304.989	1.637.529	1.643.750	

TÜRKİYE'NİN İTHAL ETTİĞİ ÜRÜNLER *1000 DOLAR

Kodu	Açıklama	2021	2022	2023	%
84	Nükleer Reaktörler, Kazanlar, Makinalar, Mekanik Cihazlar ve Aletler; Bunların Aksam Ve Parçaları	642.132	814.558	1.022.584	12,89%
27	Mineral Yakıtlar, Mineral Yağlar ve Bunların Damıtılmasından Elde Edilen Ürünler; Bitümenli Maddeler; Mineral Mumlar	1.762.571	3.208.280	902.446	11,38%
87	Motorlu Kara Taşıtları, Traktörler, Bisikletler, Motosikletler ve Diğer Kara Taşıtları; Bunların Aksam, Parça ve Aksesuarı	437.696	573.540	805.059	10,15%
85	Elektrikli Makina ve Cihazlar ve Bunların Aksam Ve Parçaları; Ses Kaydetmeye Ve Kaydedilen Sesi Tekrar Vermeye Mahsus Cihazlar; Televizyon Görüntü Ve Seslerinin Kaydedilmesine Ve Kaydedilen Görüntü Ve Sesin Tekrar Verilmesine Mahsus Cihazlar Ve Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	346.706	398.442	775.204	9,77%
72	Demir Ve Çelik	1.004.379	1.049.718	575.724	7,26%
29	Organik Kimyasal Ürünler	542.921	551.757	561.719	7,08%
71	Tabii veya Kültür İnciler, Kıymetli veya Yarı Kıymetli Taşlar, Kıymetli Metaller, Kıymetli Metallerle Kaplama Metaller Ve Bunlardan Mamul Eşya; Taklit Mücevherci Eşyası; Metal Paralar	233.752	392.950	363.217	4,58%
76	Alüminyum Ve Alüminyumdan Eşya	914.782	691.694	348.138	6,39%
54	Sentetik Ve Suni Filamentler, Şeritler Ve Benzeri Sentetik Ve Suni Dokumaya Elverişli Maddeler	335.714	403.181	288.533	3,64%
55	Sentetik Ve Suni Devamsız Lifler	200.220	316.150	235.279	2,97%
32	Debagatte ve Boyacılıkta Kullanılan Hülasalar; Tanenler ve Türevleri; Boyalar, Pigmentler Ve Diğer Boyayıcı Maddeler; Müstahzar Boyalar Ve Vernikler; Macunlar; Mürekkepler	278.275	292.990	231.239	2,92%

Kodu	Açıklama	2021	2022	2023	%
52	Pamuk	113.314	208.899	171.107	1,16%
39	Plastikler Ve Mamulleri	259.796	249.175	165.369	2,09%
90	Optik Alet ve Cihazlar, Fotoğraf, Sinema, Ölçü, Kontrol, Ayar Alet Ve Cihazları, Tıbbi Veya Cerrahi Alet Ve Cihazlar; Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	69.685	113.387	115.183	1,45%
30	Farmasötik Ürünler	79.217	93.594	100.586	1,27%
38	Çeşitli Kimyasal Ürünler	71.240	96.435	89.937	1,13%
	DİĞERLERİ	643.738	1.242.921	1.359.702	17,14%
	TOPLAM	7.936.138	10.697.671	7.931.026	

HİNDİSTAN İNCİR TİCARETİ

GENEL DURUM

*1000 Dolar	2019	2020	2021	2022	2023
İhracat	922	631	738	441	672
İthalat	96.147	135.355	163.802	65.299	150.635
Hacim	97.069	135.986	164.540	65.740	151.307
Denge	-95.225	-134.724	-163.064	-64.858	-149.963

İTHAL ETTİĞİ ÜRÜNLER *1000 DOLAR

Kodu	Açıklama	2019	2020	2021	2022	2023	%
08042090	Kurutulmuş incir (kurutulmuş incirin ezmesi HARIÇ)	95.463	135.996	163.422	63.780	150.635	100%
08042010	İncir (taze)	24	0	2	0	0	0%
	TOPLAM	95.487	135.996	163.424	63.780	150.635	

İHRAÇ ETTİĞİ ÜRÜNLER *1000 DOLAR

Kodu	Açıklama	2019	2020	2021	2022	2023	%
08042090	Kurutulmuş incir (kurutulmuş incirin ezmesi HARIÇ)	569	383	562	351	660	98,21%
08042010	İncir (taze)	350	249	173	91	12	1,79%
	TOPLAM	919	632	735	442	672	

İTHALAT YAPTIĞI ÜLKELER *1000 DOLAR

08042090: KURUTULMUŞ İNCİR (KURUTULMUŞ İNCİRİN EZMESİ HARIÇ)

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023	%
Afganistan	94.844	134.871	161.458	63.014	149.500	99,25%
Türkiye	207	74	92	164	782	0,52%
İran	234	929	556	323	326	0,22%
Tayland					19	0,01%
BAE	144	123	121	50	8	0,01%
Pakistan	27		1.194	226		0,00%
Yunanistan				2		0,00%
ABD	6					0,00%
TOPLAM	95.463	135.996	163.422	63.780	150.635	

08042010: TAZE İNCİR

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023	%
Suudi Arabistan			2			0%
Türkiye	24					0%
TOPLAM	24	0	2	0	0	

İHRACAT YAPTIĞI ÜLKELER *1000 DOLAR

08042090: KURUTULMUŞ İNCİR (KURUTULMUŞ İNCİRİN EZMESİ HARIÇ)

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023	%
Nepal	123	81	280	112	242	36,67%

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023	%
ABD	52	28	122	40	159	24,09%
Kanada	5	7	8	47	81	12,27%
Hong Kong, Çin	6	33	28	11	49	7,42%
Maldivler	39	36	31	42	39	5,91%
Singapur	8	27	24	16	13	1,97%
BAE	1	2		22	10	1,52%
Sri Lanka		1			10	1,52%
Avustralya		3	3	5	9	1,36%
Malezya	13	5	9	10	8	1,21%
Yeni Zelanda		1	4	3	8	1,21%
Nijerya	1	5	2	3	6	0,91%
DİĞERLERİ	321	154	51	40	26	3,94%
TOPLAM	569	383	562	351	660	

08042010: TAZE İNCİR

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023	%
Katar	18				6	50,00%
ABD					2	16,67%
Mauritius				1	1	8,33%
Seyşeller					1	8,33%
Hong Kong, Çin	51		4	10	1	8,33%
Litvanya		2				0%
Maldivler				1		0%
Avustralya				57		0%
Bangladeş		1				0%
DİĞERLERİ	281	246	169	22	1	8,33%
TOPLAM	350	249	173	91	12	

DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

MÜŐAVİRLİK GÖRÜŐ VE ÖNERİLERİ

Hindistan, rekabetin çok yoğun olduğu ve gelir düzeyine bağlı olarak tüketici tercihlerinde fiyatın belirleyici olduğu bir pazardır. Bu nedenle, yüksek gümrük vergileri ticaretimizi olumsuz yönde etkilemektedir. Uygulanan yüksek gümrük vergileri, Türk ihracatçılarının özellikle ülkemizin rekabetçi konumda olduğu gıda, tekstil, makine ve otomotiv yedek parça sektörü gibi alanlarda rekabet gücünü azaltmaktadır. Zaman zaman gümrüklerde ithalatçı ya da liman hizmetleri idarecilerinden kaynaklı sorun ve gecikmeler de yaşanmaktadır. Ürünlerin ulusal standartlara uygunluğu konusunda gümrüklerde sıkı uygulamalar ve incelemeler olduğu ifade edilmektedir.

Bu durum şüphesiz, diğer taraftan 2018-2019 yıllarına damga vuran Çin-ABD ve Hindistan'ın dahil olduğu tarife savaşları sonucunda, tarifelerin, doğrudan ülkemiz hedef alınmasa da daha da yükseltilmesi sonucunda bu ülkeye olan ihracatımız açısından daha çetin bir hal almıştır. Öte yandan 2020 yılının başlarından itibaren Covid19 salgınının da etkisiyle dünya ekonomileri içlerine daha da kapanmış, ardı sıra yapmış oldukları açıklamalar ve ekonomik programlar ile ilerleyen zamanlarda yerli üretim ve tedarike önem verileceği dışa bağımlılığın azaltılacağı sinyalleri verilmiştir. Hindistan Başbakanı Narendra Modi tarafından 12 Mayıs 2020 tarihinde yapmış olduğu ekonomik program tanıtım konuşmasında "Zaman bize 'yerli' hayatımızın önemini hatırlatmaktadır. Bugün hayatımızdaki bütün küresel markalar da bir zamanlar yerliydi, ancak insanlar onları desteklemeye başladığında zamanla küreselleştiler. Yerli olan halkımız içindir" diyerek, halkı yerel ürünleri ve markaları satın almaya ve tanıtmaya da davet etmiştir. Bu açıklamaları, Hindistan'ın önümüzdeki dönem ithalatını azaltıcı veya kısıtlayıcı birçok tarife içi ve tarife dışı önlem alacağına bir işaret olarak da değerlendirmek mümkündür.

Diğer taraftan, ürün güvenliği, standartlar, uygunluk değerlendirmesi gibi konular son yıllarda Hindistan'da hızlı gelişme gösteren alanlar arasında bulunmaktadır. Hint standartlarının pek çoğu Uluslararası Standartlar Örgütü (ISO)'nün standartları ile uyumlu hale getirilmiştir. Bununla birlikte, Hindistan, yeni standart uygulamaları hakkında DTÖ'ye genellikle zamanında bilgi vermemekte ve bu durum Hindistan'a ihracat yapacak firmalar için pazara girişi güçleştirebilmektedir. Diğer taraftan, ürün güvenliği ve standartlarla ilgili bazı düzenlemeler günün gereksinimlerine cevap veremeyecek kadar eskiyken; bazı düzenlemeler ise uluslararası uygulamaların da ötesinde katı şartlar içerebilmektedir.

Hindistan, Tercihli Ticaret veya Serbest Ticaret Anlaşması akdettiği ülkelerle daha imtiyazlı bir ticaret ilişkisine sahiptir. Buna ilave olarak, bölgesel ve tarihsel işbirliği entegrasyonu içinde olduğu bazı Asya ve özelinde Güney Asya ülkeleri de mevcuttur. (Güney Kore ve Japonya gibi) Son olarak müccavir bölgesinde hamilik yaptığı Nepal, Sri Lanka, Butan, Bangladeş ve Maldivler Cumhuriyeti gibi ülkelerle de yakın ilişkileri mevcuttur. Ancak, Hindistan dış ticaretinde herhangi bir ülkeye ticarete istisna ve öncelik sağlamamaktadır. Standartlar ve bürokrasisi tüm ülkeler için tektir. İthal ürünlerin ulusal sisteme kayıt işlemindeki düzenleyici doküman ve diğer ilgili belgeler incelendiğinde, ülkede ithalat sürecinde ayırım yapılmadan, tüm ülkelere aynı muamele yapıldığı anlaşılmaktadır.

TSE ve BIS arasında gerçekleşen MoU 2004 yılında sona ermiş olup, řu ana kadar yenilenmediği bilinmektedir. Bu anlamda iki kurum arasında yapılacak işbirliğinin ihracatımızı kolaylaştıracığı değerlendirilmektedir.

Hindistan Tarım Bakanlığı Bitki Koruma ve Karantina Müdürlüğü tarafından yayınlanan "Bitki Koruma Tebliği" çerçevesinde yayınlanan listelerde ülke ve ürün bazında belirlenen bitki sağlık kuralları ve özel ithalat koşulları yer almaktadır. Bu listelerde belirtilen ürün ve ülkeler dışında yapılacak olan bitkisel ürünlerin ithalatında ilgili ihracatçı ülke Tarım Bakanlığı'nca "Pest Risk Analysis Request Form (PRA) dokümanında belirtilen gerekli bilgi ve belgeler ile birlikte, her bir ürün ile ilgili olarak Hindistan Tarım Bakanlığı'na başvurulması gerekmektedir.

Bu itibarla, ülkemiz açısından potansiyel arz eden yaş meyveler ile birlikte Türkiye Tarım Bakanlığı tarafından daha önce yapılan başvurular kapsamında elma ve narenciye ürünlerinde

Türkiye'den ithalata izin verildiği görülmekte olup, bunlar dışındaki yaş meyve ürünleri için ihracat öncesi ayrıca başvuru yapılması gerekmektedir.

İhracatçılarımızın ürünlerini Hindistan piyasasına ilk tanıttıkları dönemde pazara giriş kayıt veya ürün tutundurma aşamaları sırasında yaşamış oldukları bürokratik süreçlerden dolayı pazardan uzaklaştıkları ve bu ülke için planlarını revize ettikleri gözlemlenmektedir. Ülkemizin AB müktesebatı kapsamındaki edinimleri Hindistan tarafından ülkemizden ithal edilen ürünlerin ulusal sisteme kayıt süreçlerinde şüphesiz olumlu bir faktör niteliği teşkil etmektedir, ancak, Hindistan nüfusu ve gün geçtikçe artan ihtiyaçları doğrultusunda gelişen medikal cihaz pazarının büyüklüğü de göz önünde bulundurulduğunda, yerel temsilci şartı başta olmak üzere, istisnasız her sektörde var olan bürokrasi ve süreçlerden dolayı firmalarımızın vazgeçmemeleri, mümkün ölçüde yerel mevzuata uyum sağlayarak, kurallara riayet etmelerinde fayda görülmektedir. Hindistan, orta vadeli plan yapılması ve sabırlı olunması gereken meşakkatli ancak kazançlı bir pazardır. Ülke fuarlar vesilesiyle sık sık ziyaret edilmeli, alıcı ve satıcı mümkünse fiziken de bir araya gelmelidir. Kalite algısı gayet yüksektir ve bu algı genç orta kuşağın alım gücünün artması ve gelişen zevklerle birlikte yıllar geçtikçe artmaktadır.

DIŞ TİCARET POLİTİKASI (İTHALAT REJİMİ, İHRACAT REJİMİ)

Hindistan'da Dış Ticaret, Ticaret ve Sanayi Bakanlığına bağlı Dış Ticaret Genel Müdürlüğüne düzenlenmektedir. Dış ticareti düzenleyen hukuki dayanaklar ise 1975 tarihli Gümrük tarifeleri Kanunu, 1995 tarihli Gümrük Tarife kurallar, 1992 tarihli Dış Ticaret (Geliştirme ve Düzenleme) Kanunu ve 1993 tarihli Dış Ticaret Düzenleme Kurallarının yanı sıra 2010 tarihli 1992 tarihli Dış Ticaret (Geliştirme ve Düzenleme) Kanunu'nda bazı düzenlemelere ilişkin Kanun ile Dünya Ticaret Örgütü (GATT 1994) kurallarıdır.

İTHALAT REJİMİ

Hindistan'ın ithalatında uygulamış olduğu gümrük tarifeleri ve diğer tarife/kota uygulamalarına Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğüne bağlı Dolaylı vergiler ve Gümrükler Dairesinin web sitesinden (<https://www.indiantradeportal.in/uploads/Documents/Acts/ftdract2010.pdf>) ulaşılabilmektedir. Hindistan'da çoğu ürünün ithalatı lisanssız olarak serbestçe yapılabilmektedir. Öte yandan, Hindistan birçok üründe ithalat yasağı veya ithalat kısıtlaması, lisans gerekliliği uygulamaktadır. Söz konusu ürünlerin toplam tarife satırı içindeki oranı yaklaşık %3,7'dir. Genel olarak ithalat yasağı olan ürünler arasında bir takım hayvansal ürün ve yağlar bulunmaktadır. Ayrıca, Hindistan Sağlık Bakanlığı tarafından yayınlanan Hindistan İlaç ve Kozmetik Kanunu'nun 135-B no'lu maddesinde hayvanlar üzerinde test edilmiş olan hiç bir kozmetik ürününün ülkeye girişine izin verilmeyeceği hükme bağlanmıştır.

İthalatında kısıtlama bulunan ürünler için Hindistan Ticaret ve Sanayi Bakanlığı altında faaliyet gösteren Dış Ticaret Genel Müdürlüğü (DTGM)'nden ithalat lisansı alınması gerekmektedir. Geçerli bir ihracat/ithal kayıt numarasına (I/E Code) sahip her firma lisans başvurusunda bulunabilmektedir. Lisanslı olarak ithalatı yapılan ürünlerin Hindistan'dan ihracatının yapılabilmesi için de DTGM'den yazılı izin alınması gerekmektedir. İthalatı yasaklanmış veya ithalatı lisansa bağlı ürünlerin listesine DTGM'nin internet sayfasından (<https://www.dgft.gov.in/>) erişim mümkündür.

Hindistan Tarım Bakanlığı Bitki Koruma ve Karantina Müdürlüğü tarafından "Bitki Koruma Tebliği çerçevesinde yayınlanan listelerde, ülke ve ürün bazında belirlenen bitki sağlık kuralları ve özel ithalat koşulları yer almaktadır. Bu listelerde belirtilen ürün ve ülkeler dışında gerçekleştirilecek bitkisel ürünlerin ithalatında, ilgili ihracatçı ülke tarım bakanlığı tarafından "Zararlı Böcek Risk Analiz Formu (PRA)" dokümanında belirtilen gerekli bilgi ve belgeler ile birlikte Hindistan Tarım Bakanlığına başvurulması gerekmektedir.

İHRACAT REJİMİ

Hindistan'da ihracat rejimi de Ticaret ve Sanayi Bakanlığına bağlı Dış Ticaret Genel Müdürlüğüne düzenlenmektedir. İthalatta olduğu gibi, Hindistan'da ihracat yapmak için de geçerli bir İthalatçı/İthalatçı Sertifikasına (I/E Code) sahip olmak gerekmekte ve bu kod yukarıda zikredilen Genel Müdürlükçe verilmektedir.

Genel olarak tüm ürünlerin ihracatı serbest olmasına rağmen Hükümet dönem dönem iç piyasadaki arz kıtlığına veya başka sebeplere bağlı olarak ihracat kısıtlaması uygulamasına gitmektedir.

Aynı şekilde, Hindistan "Missile Technology Control Regime (MTCR)", "Wassenaar Arrangement (WA)", "Australia Group (AG)", Nuclear Supply Group (NSG) gibi uluslararası anlaşmalara taraf olup, bu çerçevede kitlesel silahlarda kullanılabilecek "özel kimyasallar, organizmalar, materyaller, ekipmanlar ve teknolojiler" in ihracatını da kontrole tabi kılmaktadır.

GÜMRÜK TARİFELERİ

Hindistan, gümrük vergilerini son yirmi yılda önemli oranlarda indirmiş olsa da ülkedeki vergi oranları halen daha ortalama %14,3 seviyelerinde ve DTÖ taahhütlerinin üzerindedir. DTÖ üyeliği kapsamında Hindistan'ın tarifelerinin %75,2'u konsolide edilmiş bulunmaktadır. DTÖ'nün Hindistan için en son 2021 yılında yayınladığı 7. Ticaret Politikası Gözden Geçirme raporuna göre, Hindistan'ın ortalama bağlı tarife oranı 8'li GTIP bazında 11.900 kalem ürün için %50'dir 11. Uygulanan ortalama MFN tarife oranı ise DTÖ'nün 2011 yılı gözden geçirme raporuna göre %12 iken 2015'te %13'e yükselmiştir. Hindistan'ın uyguladığı tarife oranlarının, genel itibarıyla bağlı tarife oranlarının altında olmasına rağmen, değişen iç politikaları doğrultusunda tarifelerin yükseltilebilmesi pazara giriş açısından risk teşkil etmektedir.

Hindistan, tarım ürünlerine 8'li GTIP bazında 1682 kalem ürün için ortalama %37,5 oranında gümrük vergisi uygulamaktadır. Bu oran DTÖ'nün 2015 yılı gözden geçirme raporunda %35,7 olarak belirtilmektedir. Söz konusu artış genel itibarıyla tahıllar, yağlı tohumlar ve şekerli mamullerin gümrük tarifelerinde artışa gidilmesinden kaynaklanmıştır. Bazı ürünlerin ithalatında ise ortalama tarifenin üzerinde koruma uygulandığı görülmektedir. Bunlar arasında yer alan başlıca ürünler alkollü/alkolsüz içecekler, tütün (%81,1) ile kahve ve çaydır (%74,8).

2020-2021 döneminde, 10218 kalem sanayi ürünü için uygulanan ortalama gümrük vergisinin %10'a yükseltildiği görülmektedir. 2014-15 bu oranın %9 olduğu bilinmektedir. Bu durum; ulaşım araçları, maden ve metaller, kimyasallar, tekstil, deri, kauçuk ve elektrikli makineler gibi ürünlerin ortalama vergilerindeki artışla açıklanmaktadır.

ÜRÜN STANDARTLARI İLE İLGİLİ UYGULAMALAR

Hindistan'da standartlar, Hindistan Standartlar Bürosu (BIS) isimli kamu otoritesi tarafından belirlenmekte ve uygulanmaktadır. BIS, sınıai meslek örgütleri temsilcileri, tüketici organizasyonları, AR-GE kuruluşları, teknoloji enstitüleri gibi profesyonel kuruluş temsilcileri ile Bakanlık temsilcilerini bünyesinde bulundurmaktadır. BIS, standartların belirlenmesi ve geliştirilmesinin yanında, ürün belgelendirme, kalite sistemi belgeleri, testler ve tüketici sorunları gibi konularda da yetkilidir.

Ürün güvenliği, standartlar, uygunluk değerlendirmesi gibi konular son yıllarda Hindistan'da hızlı gelişme gösteren alanlar arasında bulunmaktadır. Hindistan, ulusal standartlarını uluslararası kriterlere uygun hale getirmek için çaba sarf etmektedir. Hint standartlarının pek çoğu Uluslararası Standartlar Örgütü (ISO)'nün standartları ile uyumlu hale getirilmiştir. Bununla birlikte, Hindistan, yeni standart uygulamaları hakkında DTÖ'ye genellikle zamanında bilgi vermemekte ve bu durum Hindistan'a ihracat yapacak firmalar için pazara girişi güçleştirebilmektedir. Diğer taraftan, ürün güvenliği ve standartlarla ilgili bazı düzenlemeler günün gereksinimlerine cevap veremeyecek kadar eskiyken; bazı düzenlemeler ise uluslararası uygulamaların da ötesinde katı şartlar içerebilmektedir.

Çeşitli gıda koruyucu maddeler ve gıda katkıları, süt tozu, bebek gıdaları, bazı çimento türleri, elektrikli ev aletleri, belirli türde gaz silindirleri, çok amaçlı kuru piller, medikal cihazlar, çelik ve demir ürünler, elektrikli motorlar, kondensatör, kimyasallar, gübreler, polimerler ve tekstil, mutfak ekipmanları, klima parçaları, prizler, düz cam kablolar ve daha birçok ürün zorunlu standarda tabi tutulmaktadır.

AMBALAJ, PAKETLEME VE ETİKETLEME

Bazı ürünlerin Hindistan tarafından ithalatında zorunlu standart uygulaması bulunmaktadır. Bu ürünleri Hindistan'a ihraç etmek isteyen firmaların ihracat öncesinde BIS'e kayıt yaptırmaları ve sertifika almaları gerekmektedir. Aynı şekilde gıda ürünlerinde de lisans ve kayıt işlemleri Hindistan Gıda Güvenliği ve Standartları Ofisi (FSSAI) tarafından yapılmakta ve paketlerin üzerine FSSAI logosu ve ürünün vejetaryen (yeşil nokta) mı yoksa hayvansal üründen mi yapıldığı (kırmızı nokta) belirtilmek zorundadır.

TEKNİK ENGELLER

Hindistan yerli üreticileri korumak ve Hindistan'da yatırımı teşvik etmek için çeşitli ürünlerde kota sistemi, minimum fiyatı gibi uygulamalar yapmaktadır. Örneğin, Hindistan Ticaret ve Sanayi Bakanlığı'nın ülkemiz açısından önem arz eden "mermer ve benzeri doğal taşlar" ithalatında uygulamakta olduğu kota sistemi, müteaddit girişimler sonucunda 17 Eylül 2016 tarihinde kaldırılmıştır. Öte yandan, minimum ithalat fiyatı uygulaması 200 dolar/ton olarak devam etmektedir.

Ayrıca, Hindistan, ihraç ürünlerimiz arasında daha önce ilk üç sıra içinde yer alan borik asit ithalatını, söz konusu ürünün pestisit (haşere ile mücadele aracı) olduğu gerekçesiyle izne bağlamıştır. Hindistan'da üretilen borik asit için herhangi bir izin gerekmezken, söz konusu ürünün ithalatının izne bağlanması, ticareti zorlaştırıcı bir uygulama olarak ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca, Hindistan Gıda Güvenliği ve Standartları Otoritesi (FSSAI) son dönemde, gıda ithalatını zorlaştıracak daha sıkı düzenlemeler getirmiştir. Bu çerçevede, 1 Mart 2021 tarihi itibarıyla Hindistan'a en önemli ihraç kalemlerimizden biri olan elmanın da dahil olduğu 24 adet gıda ürününde genetiği değiştirilmemiş sertifikası (Non-GM Certificate) talep etmeye başlamıştır. FSSAI'nin, katı kural ve uygulamaları çerçevesinde ithal ürünlerin raflardan toplatılması veya etiketleme kurallarına uymadığı gerekçesiyle gümrükten geçişine izin verilmemesi gibi uygulamalar görülebilmektedir.

Piyasaya arz edilen tüm ürünlerin güvenli ve kaliteli olmasını sağlamak ülkelerin en temel öncelikleri arasındadır. Bu amaçla, ürünlerin uyması gereken teknik kriterler (standartlar ve teknik düzenlemeler) ile ürünlerin bu kriterlere uygun üretildiğini belgeleyen uygunluk değerlendirmesi işlemlerine günümüzde daha fazla başvurulmaktadır. Standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi prosedürleri, sınai, ekonomik ve ticari gelişmeye katkıda bulunan, insan can ve mal güvenliğini korumayı amaçlayan, modern ekonominin ve standardizasyon sisteminin temel taşlarıdır.

Bununla birlikte, standartlar, teknik düzenlemeler ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri çoğu zaman insan sağlığı ve güvenliği gibi meşru amaçların ötesinde ticarete teknik engeller olarak adlandırılan ve uluslararası ticaretin serbest akışını olumsuz etkileyen engellere yol açmaktadır. Uluslararası kabul görmüş standartlardan farklı teknik kriterler belirlenmesi ve gerektiğinden katı test ve belgelendirme işlemlerinin zorunlu kılınması bu alandaki en önemli sorunlardır. Şeffaf bir şekilde kabul edilmeyen ve uygulanmayan bu düzenlemeler ihracatçı firmalar açısından ek külfet ve maliyetlere de yol açmakta ve rekabet edebilirliklerini güçleştirmektedir. İhracatta karşılaştığımız ticarete teknik engellerin önlenmesi, sürdürülebilir ihracat artışının sağlanması açısından da önemlidir.

Bu kapsamda, T.C. Ticaret Bakanlığı Ürün Güvenliği ve Denetimi Genel Müdürlüğü internet sayfasında konu ile ilgili ayrıntılı bilgi mevcuttur: (<https://teknikengel.gov.tr/>).

Ticarette Teknik Engeller İnternet Sitesi, ihracatçılarımızın ticarete teknik engeller alanında yararlanacağı ve etkin olarak kullanacağı temel bir platform olarak yapılandırılmıştır. Bu çerçevede; ihracata konu ülkenin ticarete teknik engeller uygulamaları hakkında bilgi sahibi olunabilmekte, ihtiyaç duyulan ülke mevzuat ve uygulamaları hakkında ilave bilgiler Bakanlığımızdan talep edilebilmekte ve ihracatta karşılaşılan ticarete teknik engeller interaktif olarak Bakanlığımıza bildirilebilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik suretiyle ilgilenilen ülke ve ürün gruplarına ilişkin taslak düzenlemeler e-posta ile günlük olarak gönderilmektedir. Ayrıca, firmalarımız ihracatlarını olumsuz etkileyebilecek diğer ülke düzenlemelerini taslak aşamasında öğrenip yorum yapabilmektedir. Ticarete Teknik Engeller İnternet Sitesine üyelik ücretsizdir.

PAZARIN ÖZELLİKLERİ

FİKRİ SİNAİ MÜLKİYET HAKLARI

Hindistan 1995 yılından beri DTÖ üyesidir ve Fikri Mülkiyet Anlaşmasına (TRIPS) taraf bir ülkedir. Hindistan ayrıca, Endüstriyel Mülkiyetin Korunmasına ilişkin Paris Sözleşmesi, Berne Sözleşmesi, Madrid Protokolü ve Patent İşbirliği Anlaşması'na (PCT) taraf olmanın yanı sıra Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO) üyesidir.

Hindistan'da Fikri Sınai Mülkiyet Hakları ile ilgili resmi kurum Ticaret ve Sanayi Bakanlığına bağlı Sınai Mülkiyeti Geliştirme Genel Müdürlüğüdür (DIPP).

Hindistan'da telif hakları 1957 tarihli Telif Hakkı Kanunu'na¹⁵ göre düzenlenmektedir. Telif hakkı konusundaki Berne Sözleşmesine taraf olsa da telif hakkının Hindistan'da da kayıt altına alınması özellikle hukuki süreçlerde kolaylık sağlamaktadır. Kayıt başvurusu, Ticaret ve Sanayi Bakanlığına bağlı Sınai Mülkiyeti Geliştirme Genel Müdürlüğüne bağlı "Copyright Office"e yapılmaktadır.

1911 Hindistan Patent 1970 tarihli Patent Kanunu¹⁶ ile değiştirilmiş olup 1972 yılında yürürlüğe girmiştir. Patent Kanununda 2003 ve 2016 yıllarında bazı değişiklikler olmuştur. Patent hakkı, ilk başvuran kişiye verilmekte olup, yıllık aidatın ödenmesi ile 20 yıl geçerli olmaktadır.

Dizayn hakları 2000 yılında çıkarılan Dizayn Kanunu¹⁷ ile düzenlenmektedir. Dizayn hakkı 10 yıl geçerli olmakta ve ilave 5 yıl uzatılabilmektedir. Hindistan, dizayn ile ilgili düzenlemelerin yer aldığı Hague Sözleşmesine taraf değildir.

Hindistan'da marka mevzuatı 1999 tarihli Marka Kanunu¹⁸ ile 2020 ve 2017 tarihli Marka Düzenlemelerinden oluşmaktadır. Hindistan'da marka başvurusunun geçerlilik süresi 10 yıl olup, 10'ar yıllık sürelerle uzatılabilmektedir.

Patent, Dizayn ve Marka başvuruları Sanayi ve Ticaret Bakanlığına bağlı Patent, Dizayn ve Marka Kontrolleri Departmanına yapılmaktadır.

Hindistan'ın fikri mülkiyet haklarına ilişkin yasası, hakların korunması konusunda yeterli olmakla birlikte, uygulamada bazı sıkıntılar bulunmaktadır. Bunların başında, yargıda gecikmeler yaşanmaktadır. Davalar 5 yıl veya daha uzun sürebilmektedir.

Toptancı halleri ve semt pazarları, Hindistan halkının büyük çoğunluğunun ihtiyacını temin etmede halen daha kullanılan yerlerin başında gelmektedir. İlave olarak, Hindistan'da, "kirana shop" adı verilen birçok ürünün karışık düzende sergilendiği küçük bakkallar da yer almakta olup halk arasında da önemli bir tedarikçi konumundadır.

Ürünler aracı firmalar tarafından doğrudan üreticilerden alınmakta veya ithalatçı firmalar tarafından ithal edilmekte, daha sonra çoğunlukla toptancılara satılmaktadır. Toptancılar aracılığıyla da marketler veya halk pazarlarına ulaştırılmaktadır.

Öte yandan, ihtiyaca göre dönemsel veya sürekli olarak STC (State Trading Corporation) ve MPMC (Metals, Minerals Trading Corporation) vb. gibi devlet eliyle kurulmuş işletmeler aracılığıyla ihale usulüyle alınarak piyasaya ürün tedariki yapılmaktadır. Öte yandan, Hindistan ihtiyaçları her geçen gün gelişen ve çeşitlenen, genç nüfusu eğitilmiş bir ülke olarak, tüm dünyada olduğu gibi elektronik ticaret portallarını sıklıkla ve artan oranda kullanmaya devam etmektedir.

E-ticaret, Hindistan'da iş yapma şeklini değiştirmiştir. Hindistan e-ticaret pazarının 2022 yılında yüzde 21,5 oranında artışla yaklaşık 75 milyar ABD dolarına ulaştığı tahmin edilmektedir. İlgili pazar büyüklüğünün 2024 yılında 111 milyar 2026 yılında 200 milyar ve 2030 yılında 350 milyar dolara ulaşması beklenmektedir.

Sektördeki büyümenin çoğu, internet ve akıllı telefon penetrasyonundaki artışla tetiklenmiştir. Temmuz 2021 itibarıyla, Hindistan'daki internet bağlantılarının sayısı, 'Dijital Hindistan' programı sayesinde 830 milyona yükselmiştir. Toplam internet bağlantılarının %55'i kentsel alanlardadır ve bunların %97'si kablosuz bağlantıdır.

Amazon India ve Walmart grubunun satın aldığı Flipkart, Hindistan'daki en önemli iki elektronik ticaret sitesi olup pazarın yaklaşık %85'ini elinde bulundurmaktadır. Bu sitelere ilave olarak Big Basket ve Myntra'da yaygın diğer sitelerdendir. Modern ve geleneksel mobilya alanında Urban Ladder, Pepperfry adlı e-ticaret siteleri de gayet yaygındır. Bunun yanında değişik sektörlerde faaliyet gösteren irili ufaklı birçok e-ticaret sitesi de mevcuttur. E-ticaret sektörü için önde gelen eyaletler ise Karnataka, Delhi, Maharastra, Tamil Nadu ve Andhra Pradesh olarak

gösterilmektedir. Hindistan yasaları gereği, tedarikçilerin sanal yolla doğrudan satış yapmalarına müsaade edilmemekte ve "pazar yeri iş modeli"yle çalışmaktadır.

Pazar yeri modeli özetle iki şekildedir. Birincisi, örnek olarak ilgili e-ticaret sitesinde ürünlerini sergilemek isteyen satıcılar ürünlerini kendi depolarında muhafaza ederek paketlemeyi kendileri yaptıktan sonra e-ticaret sitelerinin bünyesindeki dağıtım mekanizması üzerinden ürünleri teslim etmektedirler. Diğer bir yöntem ise satıcıların ürünleri e-ticaret sitelerine ait dağıtım ve işleme merkezlerine toplu olarak göndermesi akabinde e-ticaret siteleri satıcılara paketleme, teslim, tahsilat, iade gibi hizmetleri vermektedir.

Söz konusu hizmetlerin perakende satış fiyatı içerisindeki maliyeti, ürünlerin cinsi ve değerine göre ortalama %10-25 seviyesindedir. Bu ücretler firmalar tarafından değişik isimler altında sayılsa da dağıtım ve pazarlama konularına yönelik olarak listeleme ücreti, depolama ücreti, tavsiye ücreti, dağıtım-teslim ücreti, işleme ücreti, tahsilat ücreti, pazar yeri ücreti, kapama ücreti, iade ücreti ve benzeri kalemler olarak sıralanmaktadır.

TÜKETİCİ TERCİHLERİ

Geniş bir coğrafyaya sahip olan Hindistan'da bölgesel ve kültürel farklılıklar oldukça ön plana çıkmaktadır. Hindistan çok dilli ve çok dinli bir ülke olması vesilesiyle tüketilen ürünler ve tüketici tercihleri de bölgeden bölgeye oldukça değişiklik göstermektedir.

Öte yandan, tüketici tercihlerini belirleyen en önemli unsurların başında alım gücü gelmektedir. Genel olarak Hindistan piyasası fiyat hassasiyetine göre oluşuyor olsa da alım gücü yüksek olan grubun tercihleri fiyattan çok kalite üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Son yıllarda kaydettiği ekonomik gelişme paralelinde büyüyen orta gelir grubu da fiyat hassasiyeti taşımakla birlikte kaliteye de oldukça önem vermektedir.

Hindu dininin etkisiyle Hint toplumunun halen daha büyük bir kısmı vejetaryen ürünleri tercih etmektedir. Ancak, özellikle genç kuşaklarda tavuk başta olmak üzere et ve et ürünleri ile vejetaryen olmayan şarküteri ürünleri tüketimi giderek artmaktadır.

Süper marketlerde geleneksel ürünlerin yerini gelişen ve çeşitlenen zevklerle birlikte daha çok paketli ve işlem görmüş gıdaya bıraktığı görülmektedir. Hindistan önemli bir tarım ülkesi olmasına ve birçok yerli markaya sahip olmasına rağmen birçok ürünün de ithal edildiği, ürün kodeksine giriş ve tüketicide güven sağlamış aynı ithal markaların pazar payını koruduğu görülmektedir.

Covid-19 döneminin etkisiyle özellikle gıda ürünleri başta olmak üzere geçmişe nazaran daha gelişmiş bir organik, hijyenik ve sağlıklı yaşam algısı yerleşmiş bu algı da paketli ve güvenilir ürün talebini artırmıştır.

Hindistan'da özellikle dayanıklı tüketim malzemeleri ve makineler gibi endüstriyel ürünlerde satış sonrası hizmetlere yönelik talep de giderek artmaktadır.

SATIŞ TEKNİKLERİ VE SATIŞI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Hindistan'da iş yapma kültürü yakın ilişki temelinde dayalıdır. Şirket yapılanmaları aile merkezli olmaktadır. Bu kapsamda ailelerin de tanıma sürecine dahil olması, karşılıklı birden fazla sayıda yemekler yenmesi alışlagelmiş bir uygulamadır. Hintliler, kibarlık ve nezakete önem verirler. "Hayır" kelimesini kullanmak olumsuz etki yaratabilir, kendileri de bu kelimeyi kullanmaktan kaçınırlar. İş yaparken uzlaşmacı ve sabırlı bir tutum göstermek önem arz etmektedir. Şirket ve aile içi hiyerarşi bulunması sebebiyle son karar üst düzey kişilere aittir, bu kapsamda mümkün olduğunca o kişiler ile görüşülmesi sonuca daha hızlı ulaşılmasına katkı sağlayacaktır.

İş yapma esnasında mümkün mertebe açık olmak, anlaşma esnasında işlemleri en basit seviyede konuşmak ve sözleşmeye dökmek, anlaşma sonrası da iş yapmaya dair her türlü detayın takip edilmesi daha sonra ortaya çıkabilecek sorunların engellenmesi ve aksaklıkların giderilmesi açısından oldukça önemlidir. İşlemleri takip etmek için bir Hintli firma ile anlaşmaya varılsa dahi, o kişi ile iletişimin de düzenli olarak takip edilmesinde fayda görülmektedir.

Hindistan'da alıcılar oldukça fiyat odaklıdır ve dünya piyasalarından haberdarlardır. Bu noktada ürünlerin rekabet gücüne ilişkin diğer unsurlar vurgulanmalı, piyasadaki rakip ülkelerin ürünleri ve stratejileri analiz edilmelidir. Buna göre vergilerin de görece yüksek olduğu dikkate alınarak hesaplamalar detaylı olarak yapılmalı ve izlenecek yol belirlenmelidir.

Hindistan pazarına girebilmek ve pazarda tutunabilmek için en az 4-5 yıl fuarlara düzenli olarak katılım sağlamak, sık sık ticaret heyetleri düzenlemek ve Hindistan'a düzenli olarak seyahat ederek işleri bizzat takip etmek önemlidir.

Hindistan'da müşteri memnuniyeti, müşteri sadakati ve satış sonrası hizmetleri gelişimini tamamlamış alanlar değildir. Bununla beraber artan e-ticaret sonucu, Amazon India, Swiggy ve Zomato gibi e-ticaret veya yemek sitelerinde satılan ürünler ya da verilen hizmetlere müşterilerin verdiği puanlamadan dolayı müşteri memnuniyeti yeni yeni önem kazanmaya başlamıştır. Öte yandan, özellikle alışveriş merkezlerindeki mağazaların tümü ürün satın alırken müşterinin iletişim bilgilerini sormakta ve SMS veya doğrudan telefonla pazarlama girişimlerinde bulunmaktadır.

ÖNEMLİ SEKTÖRLER

TARIM VE HAYVANCILIK

Tarım, Hindistan nüfusunun yaklaşık %55'i için birincil geçim kaynağıdır. Mevcut piyasa koşullarında, tarım Hindistan'ın Gayri Safi Milli Hasılası'nın (GSMH) %18,3'ünü oluşturmaktadır. 2022-23 yılı için tarım ve işlenmiş gıda ihracatı hedefi 23,56 milyar ABD doları olarak belirlenmiştir. İlk 8 ayda bu hedefin 17,44 milyar dolarlık kısmı gerçekleştirilmiştir.

Hindistan'daki tüketici harcamaları, pandemi kaynaklı daralmanın ardından %6,6 oranında artarak, pandemi öncesi seviyeye geri dönmesi beklenmektedir.

Hindistan gıda endüstrisi, özellikle gıda işleme endüstrisindeki katma değer potansiyeli nedeniyle her yıl dünya gıda ticaretine katkısını artırarak büyümeye devam etmektedir. Hint gıda ve bakkal pazarı, perakende satışların %70'ine katkıda bulunduğu dünyanın altıncı en büyük pazarıdır. Hindistan gıda işleme endüstrisi, Hindistan'ın en büyük endüstrilerinden biri olan ülkenin toplam gıda pazarının %32'sini oluşturmakta tüketim, ihracat ve beklenen büyüme açısından beşinci sırada yer almaktadır.

İhracata bakıldığında, sektör geçen yıl iyi bir ilerleme kaydetmiş ve Hindistan'ın ihracat rakamı 2023- 24 (Nisan-Ekim) döneminde 27,01 milyar ABD dolarına kadar ulaşmıştır.

Hindistan, dünyanın önde gelen tarım ürünü ihracatçıları arasında yer almaktadır. Hindistan baharat, bakliyat, süt, çay, kaju gibi ürünlerde en büyük ihracatçı iken buğday, pirinç, meyve/sebze, şeker kamışı, pamuk gibi ürünlerde ise en büyük ikinci üretici konumundadır. Halihazırda, Hindistan tarımsal kimyasallarda dünyada en büyük dördüncü üretici konumundadır.

Hindistan'daki organik gıda segmentinin 2015-25 döneminde %10 oranında büyümesi beklenmektedir.

Hindistan'daki işlenmiş gıda pazarının 2025-26 mali yılına 535 milyar ABD dolar değerine ulaşması beklenmektedir. Gıda işleme endüstrisi yaklaşık 1,8 milyon kişiyi istihdam etmektedir. Sektör, otomatik rotada %100 doğrudan yatırıma izin vermektedir.

SANAYİ

İLAÇ SANAYİ

Hindistan, dünyadaki en büyük jenerik ilaç üreticisidir. Hindistan eczacılık alanında da önde gelen ihracatçı ülkelerden biridir. 200'den fazla ülke Hindistan'dan ilaç ürünleri temin etmektedir. Bu kapsamda, Afrika ülkelerinin ilaç ihtiyacının yüzde 50'sinden fazlası, ABD talebinin yüzde 40, Birleşik Krallık Pazar talebinin ise yüzde 25'i Hint üreticiler tarafından karşılanmaktadır.

TEKSTİL

Hindistan tekstil sektörü, birkaç yüzyıla kadar uzanan geçmişi ile Hindistan ekonomisindeki en eski sektörlerden biridir.

Spektrumun bir ucunda el dokuması ve el dokuması tekstil sektörleri, diğer ucunda ise sermaye-yoğun sofistike değirmenler sektörü ile endüstri son derece çeşitlidir. Merkezi olmayan elektrikli dokuma tezgâhları / çorap ve örme sektörü, tekstil sektöründeki en büyük bileşeni oluşturmaktadır.

OTOMOTİV

Hindistan önde gelen bir otomobil ihracatçısıdır ve yakın gelecek için güçlü ihracat büyümesi beklentilerine sahiptir. Binek ve ticari araç kategorilerinde beşinci en büyük otomobil pazarı; yedinci ticari araç üreticisidir.

MÜCEVHERAT

Mücevher ve mücevher sektörü, Hindistan ekonomisinde önemli bir rol oynayarak ülkenin GSYİH'sine yaklaşık %7 ve Hindistan'ın toplam mal ihracatına %14 katkıda bulunmaktadır ve 2022 yılı itibarıyla yaklaşık 8 milyon kişiye istihdam sağladığı değerlendirilmektedir.

HİZMETLER

Hizmet sektörü Hindistan'ın en fazla yabancı yatırım çeken sektörlerin başında gelmekte ve aynı zamanda ihracata ve istihdama ciddi katkı sağlayan dominant sektörlerden bir tanesidir. Hizmetler sektörü, bilişim, ticaret, otel ve restoran, ulaştırma, depolama ve iletişim, finans, sigortacılık, emlak, sosyal ve kişisel hizmetler ile inşaat gibi çeşitli sektörlerden oluşmaktadır.

Hizmetler sektörü Hindistan ekonomisindeki büyümenin itici gücü olmaya devam etmekte olup 2023-2024 mali yılında Hint ekonomisinin yüzde 53'ünü oluşturmuştur. Aynı mali yılda Hindistan'ın hizmet ihracatı 163 milyar ABD doları civarında gerçekleşirken ithalat 88 milyar ABD doları civarında oluşmuştur.

Hizmetler sektörü ayrıca ülkede en fazla doğrudan yabancı yatırım çeken sektörlerden biri konumundadır. 2000-2023 yılları arasında hizmetler sektörü birikimli olarak yaklaşık 108 milyar ABD doları yatırım çekmiş olup bu alanda en büyük payı bilişim sektörünün oluşturduğu bilinmektedir. Hindistan bilişim sektörü büyüklüğünün 2030 yılında 1 trilyon ABD dolarına ulaşması beklenmektedir.

PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

İŞ KÜLTÜRÜ

Günümüz küreselleşen dünyasında internet çağı hızla gelişmekle birlikte, yüz yüze görüşme yapmak ve ürünleri bizzat sergilemek Hindistan'da halen daha ağırlıklı tercih edilen yöntemdir. Bir doğu toplumu olan Hindistan'da insani ilişkiler büyük önem taşımakta, Hint kültürüne veya Hintlilerin değerlerine saygı duymak, misafirlikte Hintlilerin yaşam şekline göre hareket etmek iş yapmak için bir avantaj olarak değerlendirilmektedir. Bu itibarla, iş insanlarımızın özellikle fuarlara katılımları, ticaret heyetleri düzenlemeleri ve bunları düzenli olarak yapmaları, Hindistan ile iş yapmaları ihtimalini artıracaktır.

Öte yandan, Hintli tüccarların iş yapma alışkanlıkları, ülkemiz tüccarlarının genelde alışkın olduğu Avrupa ülkeleri tüccarlarından farklıdır. Şöyle ki, Hindistan'da bir ticaret odasına kayıtlı olmak ülkemizdeki gibi zorunlu olmayıp, keyfiyete dayalıdır. Bu sebeple Hindistan'da birbirinden bağımsız ve birbiriyle rekabet halinde olan çok sayıda ticaret odası bulunmaktadır. Firmaların hangi Ticaret Odasına kayıtlı olduğunun bilinmesi, firma tarafından açıklanmadığı sürece çok zordur. Bazı firmaların hiçbir ticaret odasına kaydı bulunmamaktadır. Dolayısıyla, milyonlarca firmanın bulunduğu Hindistan'da iş yapılacak firmanın güvenilirliğini anlamak ve Ticaret odaları kanalıyla bilgi edinebilmek son derece zordur. Bu çerçevede gerek ihracatçı gerek ithalatçı sıfatıyla Hint firmaları ile çalışırken uluslararası ticaret pratiklerinin gerektirdiği her türlü tedbirin alınmasına dikkat edilmelidir. Mümkün olduğunca akreditifsiz çalışılmamalı, bir kısmı veya tamamı ön ödemeli mal alımından özellikle ilk defa ilişki kurulan firmalarla ticaret yaparken mutlak surette kaçınılmalıdır.

Hindistan, 1,4 milyarlık nüfusu ile önemli bir potansiyel barındırmakla birlikte, girilmesi zor ve süreç alan, sabır isteyen bir pazardır. Bürokratik işlemlerin yavaşlığı ve pazara girişte talep edilen belgelerin çokluğu firmaların Hindistan ile iş yapmaya hiç başlamamasına veya bir süre sonra yaptığı işten vazgeçmesine neden olabilmektedir.

Kültürel farklılıklar, yaşam biçimi, ülkenin kalabalık olması, iklim şartları ve Hint mutfağı, Hindistan'da iş yapmak üzere bulunan Türk iş insanlarının veya çalışanların ülkeye adaptasyonu sürecini uzatan unsurlar olarak değerlendirilebilir. Belli başlı büyük şehirlerin bazı bölgeleri dışında düzensiz yapılaşma ve yiyecek, içecek ve çevredeki hijyen eksikliği, Türk çalışanların bir kısmının sağlık sorunları yaşamalarına neden olmaktadır.

Ayrıca, Hintlilerin işe yaklaşımındaki ciddiyet, program yapma, önlem alma, zaman kavramı ülkemiz iş insanlarından farklıdır. Genel olarak iş yerleri saat 11:00'dan sonra açılmakta, randevulara geç gelmekte veya programa uyulmamaktadır.

PARA KULLANIMI

Hindistan para birimi 'Hindistan rupisi' dir (INR). Őu anda kullanımda olan en bŕyŕk banknot 500 rupidir. Nakit halen daha bŕyŕk oranda kullanılmakla beraber, kredi kartı kullanımı ve on-line ödeme sistemlerinin de kullanımı giderek yaygınlaŐmaktadır.

PASAPORT VE ŐLKEYE GEÇİCİ GİRİŞ VİZESİ UYGULAMASI

Őlkeye girişte geçerli bir pasaport mecburidir. Diplomatik pasaport haricinde tŕm pasaport tŕrlerinde vize alınması zorunludur.

RESMİ TATİLLER VE MESAI SAATLERİ

Hindistan'da birçok resmi tatil bulunmaktadır. Ulusal olarak Holi, Diwali, Bhai Duj gibi festivaller, Maha Shivaratri, Ram Navami, Mahavir Jayanti, Good Friday, Buddha Purnima, Ramazan Bayramı, Janmashtami, Hz. Muhammed'in doğum gŕnŕ, Guru Nanak'ın Doğum gŕnŕ gibi dini bayramlar, YılbaŐı tatili, Christmas'ın yanısıra, Mahatma Gandhi'nin doğum gŕnŕ de resmİ bayram olarak kutlanmaktadır.

Bunun haricinde Eyaletler arasında farklı resmi tatiller de mevcuttur.

Hindistan'da resmi, kurumların mesai saatleri 09.30-17.30 saatleri arasındır. Bankalar ise 8.30- 17.30 saatlerinde hizmet vermektedir. Her ayın ikinci ve dŕrdŕncŕ Cumartesi bankalar kapalıdır. 1., 3. ve varsa 5. Cumartesi gŕnleri ise bankalar açıktır.

Alışveriş merkezleri genelde sabah saat 11.00'de açılıp akŐam saat 10.00'da kapanmaktadır. Aynı Şekilde genel olarak Hintliler iŐyerlerini saat 11.00'den önce amamaktadır.